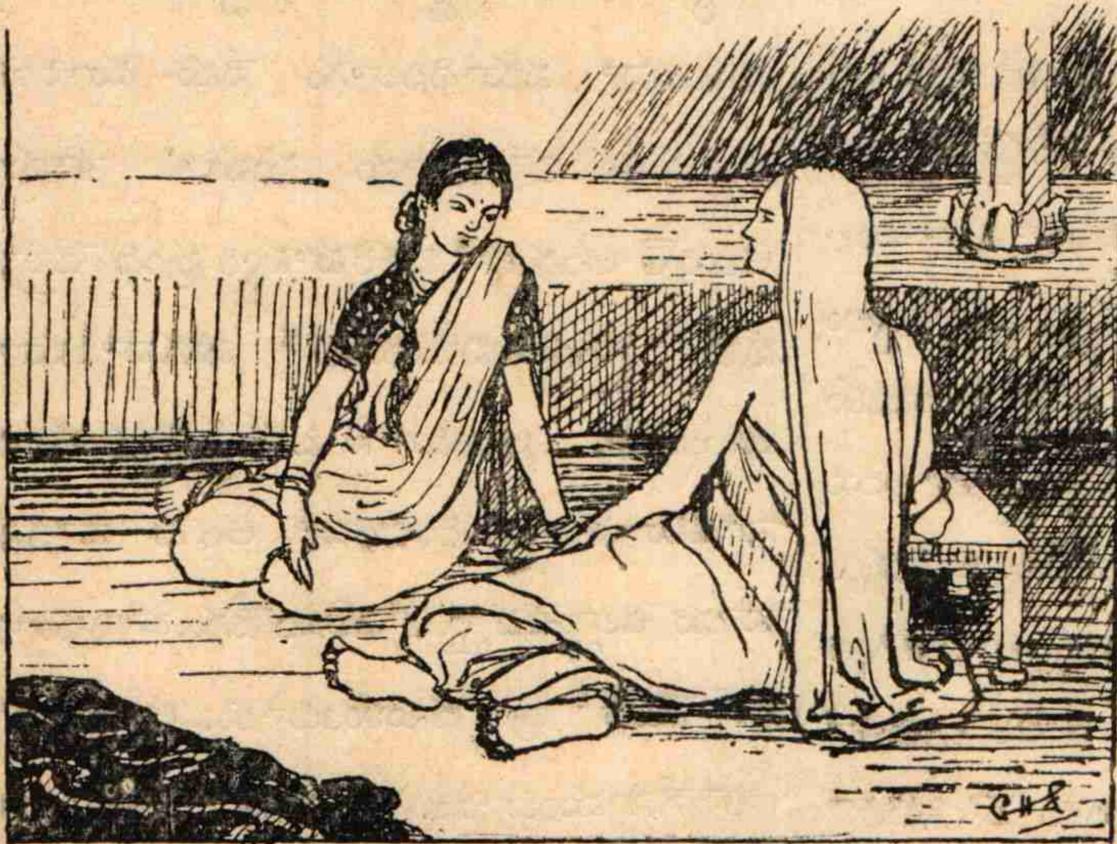

కామాక్షిని అందకత్తెలలో మొదటిదానిని గా లెక్కపెట్టవలసినదేను. అందులోనూ నూత్నయావనమేమో, నవ్వి నప్పు డామె ముఖం మూడువంతులు విడ్డ మల్లెపువ్వులా గుంటుంది. బరువుబరువుగా మడతలు తూగి పాదాలమీద నటిస్తూన్న పట్టుచీరతో, చివురుమీద నీటిబొట్టులాగా యెఱ్ఱనివేలిని వజ్రపుపొడి ఉంగరంతో, వదులుగా వ్రేలి వెనుకనుండి చెక్కిల్లిటూ అటూ ముద్దు పెట్టుకుంటూన్న జడలోని మల్లెదండతో, పిరుదులు చుట్టివచ్చిన పయ్యోదచెరగులోని జాల్తారులో ఉయ్యాలూ ఊగుతూందా అన్నట్టు ఆచిన్ననడుంమీద తూగుతూన్న ఆ శరీర భారం మోస్తూన్న నడకతో కామాక్షి సుందరమ్మ దగ్గరకువచ్చి కూర్చుంది. విడు

తూన్న పువ్వుప్రక్కనున్న ఫలవంతమై వాడి పోయిన పువ్వులాగు కామాక్షి ప్రక్కను సుందరమ్మ కనబడుతూంది. సుందరమ్మ అరవై యేళ్ల పెద్ద. ఆరితేరిన నాయిక. సంసార వ్యాపారాలలో గురుత్వం వహించి కామాక్షిని తీర్చిదిద్దేది. అలా ఒయ్యారంగా తన్ను చేర వచ్చిన మనుమరాలిని చూచి సుందరమ్మ తనలో “గర్వం త్రోవలో గత కలు లావు. నూత్న ప్రణయగర్వం అద్దంలో నీడలాగు కామాక్షి ముఖంమీద యెలా ప్రతిఫలిస్తూందో! అప్పుడే యీమె ప్రణయం తారాజువ్వలాగు అంతరితున్న యెగురు తూందే! ఇంకా క్రొత్తకాదూ! నాచిన్నతనం లో ఇలాగు నేనెగిరి పడ్డపాల్లెనో పున్నాయి; అవి ఒకొక్కటే కామాక్షికి చెప్పాలి.” అను

“విడుతూన్న పువ్వుప్రక్కనున్న.....సుందరమ్మ కనబడుతూంది”

కొని క్రీగంటను కామాక్షిని చూచి నవ్వుతూ “సం మను మరాలా! యీ వుదయం మహా వికాసంగా కనబడు తున్నావే? మా మనుమ డేమేనా నూత్నాలంకారాలు తెచ్చేడా యేమిటి?” అన్నాది సుందరమ్మ. అవ్వ అలా అడగగానే కామాక్షి ముఖం యెఱ్ఱపడ్డది. కొంచెం వణు కు తూన్న కంఠస్వరంతో “అవ్వా! నీ కు వలె

నాకుకూడా మంచి పురుషుడే లభించినట్టు నీతో చెప్పడానికి వచ్చేను. నువ్వు చెప్పినట్టు పురుషుడే స్త్రీకి వివిధాలంకారాలున్నా, అందులోనూ నా కథానాయకుడు నీ నాయకుడు లాగుకాక, మంచి రూపసి సుమా! అవ్వాలి!” కామాక్షి అలా అనగానే సుందరమ్మ త్రుళ్లి పడ్డది. “ఏమన్నావు? కామా?” అని గద్దించి కామాక్షి నడిగింది. “మాతాతను నాకు తెలియకలా అన్నాను. అయితే అవ్వాలి! అతడందగాడేనా?” అని కామాక్షి ప్రశ్నించింది. సుందరమ్మ ఆ ప్రశ్నవిని కళ్లు విశాలంగా విప్పి కామాక్షిని చూస్తూ “అమ్మక చెల్లె! వాని వికచాంబకముల్ శతపత్ర శైత్రముల్!” చారెడేసి కన్నే కామా! మన్నె దొరలాగాయన యెక్కడుంటే అక్కడల్లా వెలుగేనే! ఆజానుబాహువే! కమ్మచ్చున దీసిన ట్టాశరీరసౌందర్యం అంతా తీర్చి ఉండేది! అలా అని మార్దవానికి లోపం లేదుసుమా! ఆ విశాలవక్షంమీద నే నిలా తల వాల్చేసరికి నా ప్రాణాలన్నీ నాముఖం అనే పడవలో యెక్కడకో ప్రయాణం చేస్తూన్నట్టుండేది నాకు! ఆవక్షం పాలసముద్రంలా గిలా మిలమిల లాడిపోయేది. ఆతని వెచ్చని యూర్పులు నాకన్ను తెరచాపలను ఇలా ఇట్టే ముందుకు వంచేసరికి నామొగం పడవలో నా ప్రాణాలయి దూ ఒక్కటయిపోయినట్టునిపించేది. అ దెక్కడదీ! ఆ లాలిత్యానికీ యిప్పటివాళ్ల లాలిత్యాలకీ యెంతో భేదం వుంది. నేను గాలికొగిటిలో నలిగిన మొగ్గలాగు మీతాతగారి కొగిటిలో క్రొత్త శోభను పొందేదాన్ని” అనే సరికి

కామాక్షి నవ్వుకుంటూ “కావచ్చును గాని, అవ్వాలి! నాగరికత అంటే యేమిటో యెరుగని ఆ రోజుల్లో మాతాత కంత సున్నితం యెలా వచ్చింది? నీవంటే ఆడుదానివి, ఆ మీద కావ్యాలూ గత్రా చదువుకున్నావు కాబట్టి యే వరూధిని లాగో తైతక్కలాడేదాన వనుకుందాం. కాని మాతాత మాటేమిటి? ఇప్పటి లాలిత్యం ఇప్పటి సున్నితం, ఇప్పటివిలాసాలూ ఆ రోజుల్లో యెలావచ్చేయి?” అన్నది. “లాలిత్య విషయంలో మీతాతనుమించిన చేయి లేదనుకుంటాను. ఒకనాడు నా కాయన మనుచరిత్రం పాఠం చెబుతున్నారు. “వదనప్రభూతలావణ్యాంబుసంభూత” అనేపద్యం ఆయన ధన్యాసీ రాగంతో చదివేసరికి అప్పటి ఆయనముఖ విలాసం చూచి నిలువు నీరయిపోయేను. అప్పు డాయన మూర్తీభవించిన పెద్దన్న పద్యంలాగే కనబడ్డారు! చెప్పకేమి? ఆకాస్త సేపయినా వరూధినిలాగు నేను దూరంగా నిలబడలేక పోయినాను సుమా! కామా! అయితే అందులో ఒకరహస్యం వుంది చెప్తాను విను. ప్రణయవిషయంలో మగవాడిమాట అటుండనీ. ఆడుదిగానీ ఒకతీక్షణమైన చూపు వాడిమీద ప్రసరించినా అంటే దానితో వాడు చెల్లాచెదరై పోవలిసిందేను. దానిచూపు లో యేదో వుం దనుకుంటాడు. ఆ చూపట్టే త్రాగేస్తామంటాడు. అందులో యేదో లాలిత్యం ఉం దనుకుంటాడు. మైమరచి పోతాడు.

వాడల్పసంతోషే. కామా! ఆడుదుందే, పురుషుని కాగిటిలో విరహవేదన నటిస్తుంది. అనురాగంలో అనుమానం కలిపేస్తుంది. స్వర్గసుఖంలో అసంతుష్టి ప్రకటిస్తుంది. మల్లె పువ్వు వాసనలో మంటలు చూస్తుంది. కోకిల పాటతో కోలవర్షం కురుస్తూం దంటుంది. పురుషు డెంత మంచివాడయినా సరే ఆడు దానికిమాత్రం యేదో అనుమానం కొట్లాడుతూ వుంటుంది. ఈ సందర్భంలో నాకో చిన్న కథ జ్ఞాపకం వచ్చింది చెప్తాను విను.

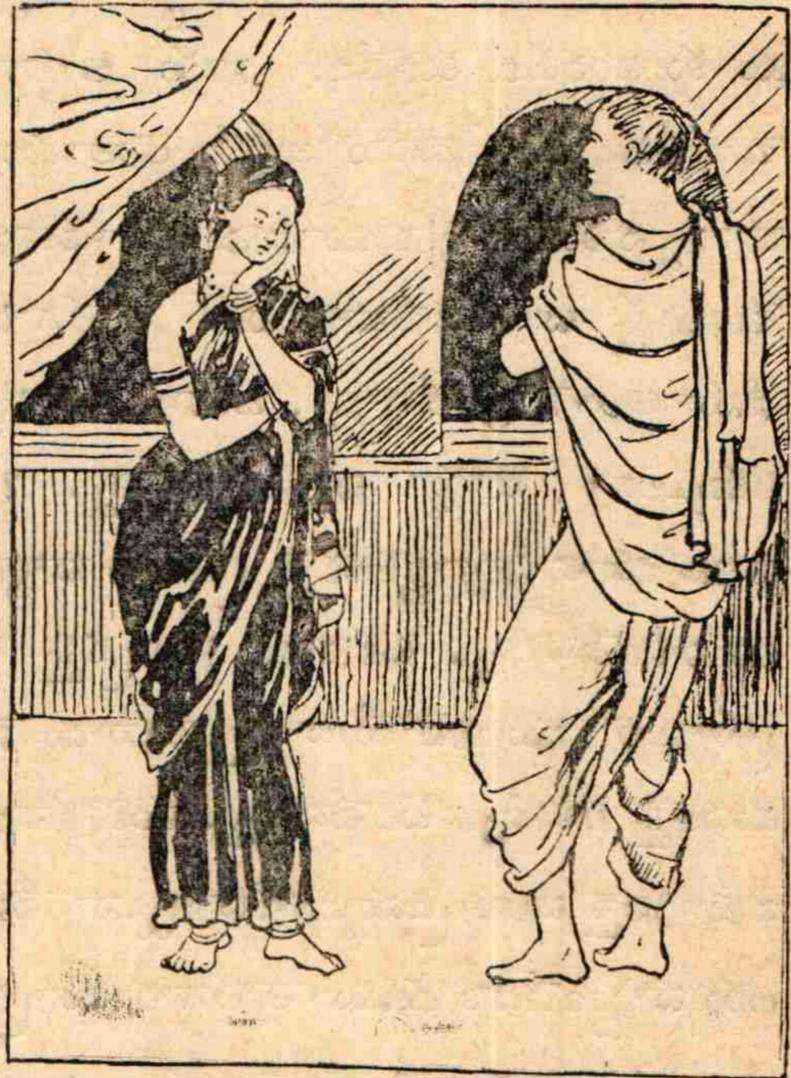
నేను క్రొత్తగా కాపురానికి వెళ్లిన రోజు లవి. మీ తాతగారి నాయనమ్మ యింట్లో మాకు సంరక్షణ కుండేది. నాకు అత్తగారి బాధలేదు. ఓ! నేనారోజుల్లో యెలావుండే దా న్ననుకున్నావు! కామా! నన్ను చూడడానికి రెండుకళ్లు చాల వనేవారు మీ తాతగారు. నేనూ అలాగే వుండేదాన్ని. ఒకనాడు తారనై తక్కులూ తార్లు చూపించేదాన్ని. ఒక నాడు యామినీపూర్ణతిలకనై ప్రణయ వ్యాసాలు రచించేదాన్ని. ఒకనాడు సుభద్రనై శుశ్రూషలో మునిగిపోయేదాన్ని. ఒకనాడు క్షేమవతినై తపస్సు నటించేదాన్ని. ఇంకొకనాడు వరూధినినై వలపు ద్రిమ్మరించేదాన్ని. నా వేషాలకు హద్దుండేది కాదు. మీ తాతగారు మాత్రం యెప్పుడూ ఒకలాగే వుండేవారు. ఆయన వలపులోతు యెప్పుడూ ఒక్కలాగే వుండేది. ఒరదీసిన కత్తిలాగు నా వలపిలా మిలమిల లాడుతూ వుండేది.

ఇలాటి సమయంలో ఒకమాటు మంచి తమాషా అయింది. అది తలుచుకుంటే నాకే నవ్వువస్తూండే కామా! ఆకథ నీకుపాఠంలాగ వుంటుంది చెప్తాను విను.

ఆనాడు పౌర్ణమి. తెల్లనారుజామున నాలుగుగంటల వేళయింది కాబోలు. పెరటి వెనుక కాపురమున్న మంగలివెంక డప్పడే లేచి సన్నాయి పాడుతున్నాడు. రాగం చెవిలో చల్లగా పడుతూంది. నాకు నిద్ర బాగానే తెలివివచ్చింది గాని పాట వింటూ అలా కళ్లు మూసుకునే పడుకున్నాను. వాడు పాడుతున్న రాగం చక్రవాకమో, నాద నామక్రియో తెలిసింది కాదు. ఆ రాగ మేదో పోల్చుకోడానికి కొంతసేపు తంటాలు ఫడ్డాను గాని నాకేమీ అందింది కాదు. మీ తాత గారు సంగీతవిద్వాంసుడు సుమా! ఆయన పాడితే యిలా కిన్నెరలుమోగేవి! కామా! సంగీతశాస్త్రం కూడా చాలా బాగా చదువు కున్నారే. నా కిప్పుడున్న యీ సంగీత జ్ఞానం ఆయన ప్రసాదమే. కొన్నాళ్లు నా కన్ని రాగాలూ ఒక్కలాగే వినిపించేవి. తెల్ల వాళ్ల మొగాలలాగు పోలిక తెలిసేది కాదు. అప్పు డప్పడే రాగాలు పోలిక పట్టడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నాను. అందుచేత అలా కళ్లు మూసుకునే 'అదే రాగమండీ?' అన్నాను. ఇంకా నిద్రలో వున్నారే గాబోలు జబాబు లేదని కళ్లువిప్పేను. కిటికీలోనుండి వెన్నెల మంచంమీద పడుతూంది. ఆ వెన్నెలలో మీ తాతగారి విగ్రహం కనబడలేదు. పరుపు

మీద దుప్పటి, ఆయనకట్టుకున్న పంచ, ఆమీద ఆయన శరీరచ్ఛాయ, ఇవన్నీ వెన్నెలలో కలిసిపోయా యనుకొని కళ్లు విశాలంగా విప్పి చూసేను. ఆయన నాకు కనబడలేదు. ఒక్క సారి నాకు ఒళ్లంతా జలుమన్నాది. ఇంకా అనుమానం తీరక మంచమంతా తడిమి చూచేను. ఆయనలేరు! ఎక్కడికి వెళ్లేరా అని అటూ యిటూ చూసేను. తలుపు తీసు కుని యివతలకువచ్చి చూసేను. వీధితలుపు గడియతీసి తలుపుదగ్గరా చేరపెట్టివుంది. అది చూడగానే నాకు కొండశిఖరంనుండి క్రిందపడ్డ ట్టనిపించింది. కాళ్లలోనుండి వణుకువచ్చింది. ఒళ్లంతా చిటచిటా మండింది. అంతలో అప్రయత్నంగా కళ్లనుండి నీళ్లు జలజలా ఠాలేయి. నిశ్చేష్టనై అలా నిలబడిపోయాను. చేయూతకు గడ్డిపోచయినాలేక పెద్ద జలప్రవా హంలో కొట్టుకొనిపోతూ న్న ట్టనిపించింది. మీతాతగా రెప్పిథూ అలాటి సమయంలో యిల్లు కదలడం మామూలు లేదు. పున్నమ రేయి! పండువెన్నెల! తెల్లవారుజాము! నవ యశావనంలో పున్న అందగాడు! ఒంటిగా అలాటి సమయంలో కంట పడ్డట్టయినా యే ఆడుది ముఖం వెడవెట్టుకుంటుందనుకున్నాను. నాహృదయం కరగబోసి ప్రణయ ముద్రలో అచ్చుపోసుకున్న నా మనమథ విగ్రహం అలా అందరి చూపుల్లోనూ, చేతుల్లోనూ నలిగి పోతే నేను చూడగలనా? ఇలాటి ఆలోచన లన్నీ నామనస్సులో సంచరించేసరికి కామా! ఇక నాకు శరీరంపయిని స్పృహ తప్పిపోయింది.

తెల్లవారింది. అరుణోదయ ప్రభలు క్రమంగా వెలవెల బారుతున్నాయి. నేను కూడా తెలివితెచ్చుకుని తెల్లబోయేను. చప్పన గదిలోకివెళ్లి నిలువుటద్దం దగ్గర నిలబడ్డాను. చెదరివున్న నా ముగురులలో నా ముఖం మాయమయిపోతే బాగుండు ననిపించింది. నా నీడమీద నాకు మితిలేని జాలికలిగింది. కన్నీటి ధారలతో పైటచెరగంతా తడిసి పోయింది. తిరిగి పైకివచ్చి నిలబడ్డాను. ఆ ఉదయ మంద మారుతాలలో విషజ్వాల లెగిసేయి. నానిట్టూ ర్పులలో నిప్పకణా లెగిరేయి. కళ్లనుండి క్రాగు తూన్న జలధారలు కారేయి. అలా యేడ్చి

“అలా యేడ్చియేడ్చి కన్నులు విప్పేసరికి యెదుట మీ తాతగారు నిలబడ్డారు”

యేడ్చి కన్నులు విప్పేసరికి యెదుట మీతాత గారు నిలబడ్డారు. ఆ వెదవిమీద యెగురుతూన్న

చిలునవ్వు రేఖ నాహృదయాన్ని శూలంలాగు తాకింది. నేను చూడలేక తల వంచుకున్నాను. నీ దేహారని యైనా అడగకుండా మీతాతగారు పడకగదిలోకి వెళ్లి శాలూ చిలుక్కొయ్యను తగిలించి పైకి వచ్చేరు. అప్పుడే ప్రాతస్నానం చేసేరు. క్రొత్తగ కనుబొమలనడుమ కుంకుమ రేఖ ఒకటి పెట్టుకున్నారు. ఆ రేఖ ఆడుదాని ప్రేలితో తీర్చి దిద్దినట్టు మహాఅందంగా కనిపించింది. ఆ కుంకుమ రేఖాకాంతులలో నేను మరింత వాడిపోయేను. మీతాతగారు మూడో కన్ను తెరుస్తున్నారనుకున్నాను. నన్నూ, నాముఖవిలాసాలూ ఆయన అట్టే యెగాదిగా చూచి చిన్ననవ్వు నవ్వుకొని వెళ్లి వీధిఅరుగు మీద కూర్చున్నారు. తిరిగి నా ఒంటరితనం నన్ను బాధించడం మొదలుపెట్టింది. ఆయన నాయెదుట నిలబడితే మహాసముద్రంలో పడ్డట్టయింది. ఆయన నాయెదుట లేకపోతే పెను చీకటిలో పడ్డట్టయింది.

ఆ ఒకరోజునే కాదు. ఇలా ప్రతిరోజూ నాతో చెప్పకుండా యే రెండుజాముల రాత్రి దాటేకో వీధిలోకి వెళ్లిపోయేవారు. మీతాతగారు. ఇంట్లో వున్నప్పుడయినా మనసు విప్పి మాటలాడనైనా మాటలాడేవారు కాదు. నాకు క్రమక్రమంగా బెంగ లావయిపోయి కర్పూరంముక్కలాగు చిక్కిపోయేను. నేను కూడా మీతాతగారితో కలివిడిగా మాటలాడడం మానేశాను. జ్ఞానంలేకుండా గృహ కృత్యాలు నిర్వహించుకుంటూ మూగదానినై పెదవి కదపకుండా అంటి అంటనట్టు ఆయన

పరిచర్య చేసుకుంటూ అలా కొన్నాళ్లు మసలే సరికి నేను వేదాంతినిగా మారిపోయినట్టు పించింది. స్వర్గంగాని నరకంగాని వ్యక్తి చెప్పా చేతలలోనే వుంది సుమా కామా!

ఇంతలో దసరా వచ్చింది. మామూలుగా నన్ను పంపమని మావాళ్లు కబురు పంపేరు. మీతాతగారు “పండుగకు మీవాళ్లింటికి వెళతావా?” అని నన్నడిగేరు. నాకుకూడా జీవన విధానంమీద విసుగుపుట్టింది. కొద్దిరోజులయినా తల్లి చాటున కొంత సేద దేరుదా మనుకొని వెళ్లడాని కొప్పకొన్నాను. మీభోజనంమాట యేమిటనేనా అడక్కుండా బయల్దేరేను. పుట్టినింటికి వెళ్లేను. బండీలోకూర్చున్నది మొదలు నాకళ్ల యెదుట జారుజారుశాలూ వల్లెవాటుతో చిరునవ్వు మొగంతోమీతాతగారూ, ఆయన సమీపానో, సందిటిలోనో నవ్వుతూన్న ఒక స్త్రీవ్యక్తి తాండవం ఆడుతూ వుండేవారు. ఆయననుండి దూరమైనకొలది నాకు వ్యధ లావయిపోయింది. ఏలాగో దసరా యేడు రోజులు గడిపేను. విను కామా! ఈకథ తమాషా అంతా యిక్కడే వుంది. తలుచుకుంటే నాకు నవ్వు వస్తోంది.

ఆవేళ విజయదశమి. ఉదయాన్న లేచిన దగ్గరనుంచీ మీతాతగారూ ఆ స్త్రీవ్యక్తి తప్ప నాకు మరేమీ కనబడలేదు. ఆ విగ్రహాలు నాకు కనబడ్డప్పుడల్లా నాకళ్లనుండి నిప్పులు రాలేవి. ఇంతలో నాకుకొంచెం జ్ఞానోదయం అయింది. నేనిలా యేల బాధపడాలి?

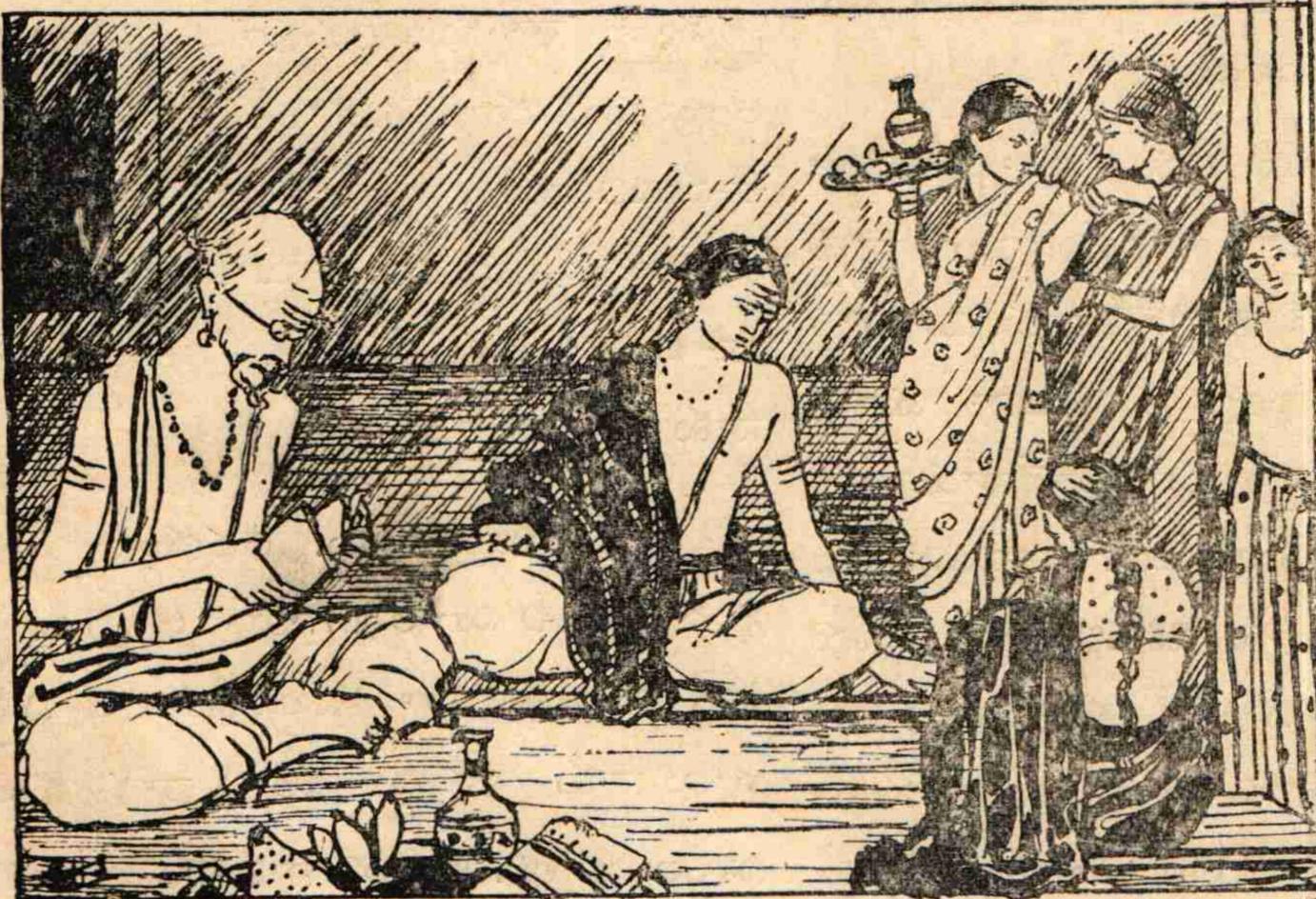
ఆయనను తన ప్రవర్తనకు తగిన సమాధానం చెప్పండని యేల ఆయనను మొల కొంగులో చెయ్యివేసి నిలబెట్టకూడదూ?

నాకీ భయం యెందుకూ? ఆయనను ఇలాటి సమయంలో విడిచివుండడం ఆయన యీ అవక తవక ప్రవర్తనకు చేయూత యివ్వడం అవుతుంది. నేను కాలికి కాలు కట్టు కుని కూర్చుంటే ఆయన యే చెయ్యిగలరు? నే నిలా దూరంగావుంటే లాభంలేదు. అని ఆలోచించుకుని ఆవెంటనే మీతాతగారి దగ్గరకు ప్రయాణం అయ్యెను. మా అమ్మ, యిరుగుపొరుగులవాళ్లూ కూడా పండుగపూట వెళ్లిపోవద్దన్నారు. నాకు వెళ్లిపోకతీరదని చెప్పి బయల్దేరెను.

రాత్రి యేడున్నర లేక యెనిమిదిగంటలు అయి యుంటుంది. మాయింటి గుమ్మందగ్గర

నాబండీ నిలబడ్డది. వీధి అరుగుమీద మంగళ తూర్యాలు వాగుతున్నాయి. గుమ్మాన్న మామిడితోరణంక్రిందపసుపూ బొట్లూ వున్నాయి. లోపల ముత్తయిదువలు బ్రాహ్మణులు కూడా వున్నారు. నాకేమీ తెలిసింది కాదు. నన్ను పుట్టింటి కంపకంపెట్టి మీ తాతగారు శోభనాలతో కులుకుతున్నారని నాకొడలు మండింది. లోపలకు వెళ్లకుండా గిర్రున తిరిగి వెళ్లి ఊరిబావిలో పడిపోదా మనుకున్నాను. ఆయనతో క్రొత్త భార్యతో సుఖంగా కాపురం చేసికొండని చెప్పి మరీ చావ నిశ్చయించుకొని నట్టింటికి వెళ్లేను. ఇరుగు పొరుగు వాళ్లందరూ నట్టింట కిక్కిరిసి వున్నారు. మహాలక్ష్మీ పీటపూలతో కలకలలాడుతూంది.

ఎదుట పీటమీద పొరుగు సీతన్న గారి సుబ్బమ్మ పదిపండ్రెండ్రపిల్ల కలకలలాడుతూ కూర్చుం

ది. అక్కడ పళ్లెంలోపళ్లూ, పసుపూ, చీరా, రవికెల గుడ్డా అన్నీ వున్నాయి. ఆ పిల్ల కెదురుగా పీటమీద మీ తాత గారు కూర్చున్నారు ఆయన ప్రక్కను గడ్డాల లింగమూర్తి

“ఎదుట పీటమీద పొరుగు సీతన్న గారి సుబ్బమ్మ పదిపండ్రెండ్రపిల్ల కలకలలాడుతూ కూర్చుంది” యే మి టో

చదువుతూ కూర్చున్నాడు. ఇవన్నీ చూసేసరికి కామా! నాకు కండ్లు పగిలినట్లునిపించింది. అంతా అంధకారం అయిపోయింది. వీరావేశం యెత్తినట్లు నా కొడలు కంపించింది. చెమట శరీరాన్ని యేరులై పారింది. అంతట నేను మేఘగర్జనంలాటి కంఠస్వరంతో గట్టిగా కేకవేసి పెరటి నూతివైపు పరుగెత్తేను. ఆ తరువాత యేమయిందో నాకు తెలియలేదు.

నేను తిరిగి కళ్లు విప్పేసరికి మంచంమీద పండుకొని వున్నాను. మీ తాతగారు వినకర్రతో నాకు విసురుతున్నారు. ఆయన నన్ను చూడగానే నాకు తిరిగి కళ్లు మూతలు పడ్డాయి. వణుకుతూన్న కంఠంతో ఆయన “సుందరం! నే ననుకున్నట్టే అయిందన్నారు. నేను మాటాడలేదు. నా తలమీద పన్నీరు చిలికి తడిగావండాతో నాకన్ను లాయన మెల్లిగా తుడిచేరు. నేను దిగ్గున లేచి మంచంమీద కూర్చుండి “ఏమిటిది” అని అడిగేను. ఆయన నవ్వుతూ “స్త్రీవిద్యోపాసన బాల ఉపదేశం పొందాను. నవరాత్రోత్సవం చేస్తున్నాను. ఇది కడపటిరాత్రి కాబట్టి కన్యకాపూజ చేస్తున్నాను. ఇవన్నీ నీకు ముందుగా చెప్పితే బెడిసి కొడుతుంది వద్దంటావని నీకు చెప్పేను కాను. నీకు తెలియకూడా చేద్దామనుకున్నాను గాని సాగిందికాదు” అన్నారు. నేను కళ్లు విశాలంగా విప్పి ‘నిజమేనా?’ అని మీ తాతగారిని

“మీ తాతగారిని కాగలించుకోబోయెను. ‘ఆ! దీక్ష!’ అని ఆయన వారించేరు”

కాగలించుకోబోయెను. “ఆ! దీక్ష!” అని ఆయన వారించేరు.

బాగుందా, కామా! ఇందుకే మనవాళ్లు భార్యభర్తలు ఒకరిదగ్గర ఒకరు మనస్సులు దాచుకోకూడదంటారు. నీవెప్పుడూ యేసంగ తీకూడా మా మనుమని యెదుట దాచకుమా! కామా!” అని సుందరమ్మ చెప్పేసరికి ఆ మాటలు కామాక్షి విని “అయితే అవ్వా! సుబ్బమ్మవ్వ నీ నవతా?” అని విరగబడి నవ్వింది.